

Hudba, film, televize a internet

Průvodce pro rodiče a pedagogy

Hudba, film a televize na internetu – co byste měli vědět

Existuje řada způsobů, jak užívat prostřednictvím internetu hudební, filmovou a televizní produkci bezpečně a legálně.

Cílem tohoto průvodce je informovat rodiče, pedagogy a mládež, jak si užít zábavu zprostředkovanou internetem nebo mobilními komunikačními prostředky, aniž by to bylo nelegální nebo nebezpečné.

Věděli jste, že...

Navštěvování nelegálních stránek a užívání programů pro sdílení souborů může být riskantní?

Používáním programů umožňujících sdílení souborů se uživatel vystavuje riziku představenému nevídaným obsahem, jako jsou viry, pornografie nebo drastické obrázky. Software pro sdílení programů navíc může ohrožovat vaše soukromí a bezpečnost, protože otevírá ostatním uživatelům přístup k vašemu počítači i k údajům v něm uloženým.

Můžete porušit zákon, a vystavit se tak sankcím?

Autorský zákon se vztahuje na stahování, sdílení nebo streaming naprosto stejně jako na fyzické nosiče (CD, DVD). Pokud umožňujete ostatním přístup k hudbě, filmům nebo televiznímu vysílání prostřednictvím sdílení souborů v síti, stahujete soubory z nelegálních stránek nebo prodáváte kopie bez souhlasu vlastníka autorských práv, přestupujete zákon a hrozí vám trestní stíhání.

Používáním legálních stránek přispíváte ke spravedlivé odměně tvůrcům za jejich práci?

Autorská práva chrání osoby pracující v kreativních oborech, umožňuje jim získat spravedlivou odměnu a pokračovat v tvorbě hudebních, filmových a televizních děl, které se nám všem tak líbí.

Autorský zákon se vztahuje na stahování a streaming naprosto stejně jako na fyzické nosiče (CD, DVD).

Zůstaňte na příjmu (ale jen legálním)

Kde se dají najít nejlepší legální stránky s hudbou, filmy a televizními pořady?

Existuje velký výběr legálních internetových stránek, na kterých můžete stahovat nebo „streamovat“ (přenášet online přes internet) hudbu, filmy nebo televizní pořady. Některé jsou obchody, v nichž lze za určitý obnos stahovat nahrávky, alba, televizní pořady, videa nebo filmy, které pak můžete přehrávat na svém počítači, přenosném zařízení nebo hudebním přehrávači. Na jiných si účtují měsíční poplatek za přístup a vy si můžete nabízené tituly kdykoli pustit na zařízení napojeném na internet. Některé služby vydělávají na reklamě a zábavu poskytují zcela zdarma.

Je legální kopírovat nebo ripovat z CD nebo DVD hudbu, filmy a televizní pořady na vlastní počítač nebo přehrávač?

U hudby lze obecně vytvářet digitální kopie CD pro vlastní užití (*osobní potřebu*) bez právních dopadů. Odlišná situace ale nastává při distribuci kopií přes internet při tzv. uploadu, protože takové jednání bude zpravidla v rozporu se zákonem. U hudby legálně prodávané online majitel většinou povoluje vytvoření kopie pro vaši potřebu, to znamená přehrávání na vlastním přehrávači.

Je legální pořizovat kopii streamované hudby nebo filmu?

Obvykle ne. Legální provozovatelé stránek, jako je Spotify nebo YouTube, umožňují online přístup ke svým hudebním nahrávkám, filmům a videím, často zdarma, většinou ale nepovolují „ripovat“ jejich obsah, a vytvářet tak trvalou kopii.

Co můžete a nemůžete dělat s hudbou, filmy a televizními pořady online

Je vždy nezákonné používat webové stránky a služby umožňující sdílení souborů?

Je protiprávní nabízet po síti soubory chráněné autorským právem bez povolení jejich majitele! Také stahování by mělo probíhat pouze z ověřených stránek, jejichž nabídka je pouze legální.

Služby umožňující sdílení souborů mohou teoreticky fungovat legálně, v praxi je ale téměř vše, co nabízejí, nelegální. Pokud se jedná o stránky, které jednoznačně nemají licenci od majitelů autorských práv, pak jediný bezpečný způsob jejich využívání spočívá v ubezpečení, že sdílený materiál není chráněn autorskými právy někoho jiného – jako například hudba nebo film, které sami vytvoříte.

Jak se lidé, kteří nelegálně sdílejí soubory, dají zjistit?

Ti, kteří nelegálně sdílejí soubory, tak obvykle dělají na veřejných sítích. Každý přístroj připojený na internet má přidělené (obvykle poskytovatelem internetových služeb) jedinečné číslo nazývané IP adresa. Informace o tomto čísle, stejně jako data o nelegálně používaném materiálu, jsou buď hned viditelné nebo se dají u poskytovatele služeb zjistit.

Když zaplatím za hudbu nebo film, mám jistotu, že je legální?

Existují webové stránky, které prodávají nahrávky, televizní pořady a videa velmi levně, nebo jen za poplatek za rychlejší datové připojení, protože tak činí nelegálně, neboť neodvádějí majitelům autorských práv žádné poplatky. Abyste měli jistotu, že se jedná o legální webové stránky, navštivte www.pro-music.org (spojení na zdroje legálních hudebních nahrávek)

Je legální stahovat zábavu z blogů?

V některých případech je zábava dostupná na blogu legální. Nicméně hudba, filmy, televizní pořady a videa uložené na online přístupných službách zvaných cyberlocker, na něž blogy odkazují, jsou obvykle nelegální. Když vám nabídnou stáhnout si přes cyberlocker nějakou nahrávku, album, film nebo televizní program, téměř ve všech případech to bude protiprávní.

Je protiprávní nabízet po síti soubory chráněné autorským právem bez povolení jejich majitele.

Hledejte legální stránky s hudbou na www.musicjet.cz, www.i-Tunes.com.

Jak zůstat zodpovědnými a v bezpečí

Existují nějaké tresty za nelegální sdílení filmů, hudby nebo jiné zábavy na internetu?

Ano, osobám protiprávně sdílejícím filmy, hudbu, televizní pořady a video hrozí značné tresty. V České republice řeší tuto problematiku nejen občanské, ale za určitých okolností i trestní právo. Jedinci, kteří ho porušují, mohou být odsouzeni k trestu odnětí svobody, úhradě škody a zaplacení nákladů.

Procházejí zákony týkající se stahování a sdílení souborů změnami?

V současné době se připravuje celá řada právních úprav, které by měly více postihovat nelegální praktiky některých uživatelů internetu.

Jaká další rizika kromě porušování autorských práv představuje nelegální stahování filmů, hudby, televizních pořadů a videa?

Využívání webových stránek a programů umožňujících ilegální sdílení souborů je spojeno s větším rizikem pro počítač nebo mobilní telefon. Vedle souborů s mediálním obsahem si uživatel může nechtěně stáhnout i viry nebo spyware. Kromě toho – aniž o tom ví – může sdílet s ostatními uživateli soubory z vlastního počítače, například s údaji týkajícími se internetbanky. Tím riskuje, že se prozradí jeho identifikační data. Některé agresivní soubory (např. v sítích peer-to-peer) jsou záměrně pojmenovány tak, aby je uživatel omylem stáhl.

Některé peer-to-peer programy umožňují uživatelům „chatovat“ (komunikovat) s ostatními účastníky sítě, často zcela cizími osobami. Užitečné informace týkající se „chatování“ najdete na webové stránce <http://www.bezpecnyinternet.cz>

Jak mám zabránit, aby moje připojení k internetu nebylo zneužito k nelegálnímu sdílení souborů?

Měli byste učinit několik základních opatření. Váš ISP by vám měl poskytnout informaci, jak chránit napojení přes WiFi, včetně detailů o způsobu vytváření hesel znemožňujících přístup k vaší síti.

V mnoha programech je možné aktivovat takzvanou „rodičovskou kontrolu“, která znemožňuje přístup na vybrané webové stránky. Je také dobré stanovit jednoduchá pravidla pro uživatele vašeho počítače nebo síťového připojení, aby nedošlo k nelegálnímu odesílání a stahování souborů.

Tipy pro rodiče a učitele

Rodiče

Hovořte s dětmi o používání počítače

Víte, jak vaše děti používají počítač, aby se dostaly k hudbě, filmům a televizním pořadům? Proberte to s nimi, aby pochopily, proč je důležité používat pouze webové stránky s legálním obsahem.

Práce s webovými stránkami s legálním obsahem zajišťuje, že každý, kdo se podílí na tvorbě písničky, filmu nebo televizního pořadu, je poctivě zaplacen za svou práci. Je rovněž vhodné děti upozornit na dopady na celou rodinu, k nimž může dojít, když budou usvědčeny z porušování zákona.

Pátrejte po internetových poskytovatelích legální hudby, filmů a televizních pořadů

Služby s legálním obsahem mají licenci na víc než 13 milionů nahrávek. Celosvětový seznam těchto stránek je k dispozici na www.pro-music.org;

Co se týče filmu a televize, existuje množství služeb zajišťujících streamování nebo stahování filmů a televizních pořadů online. K dispozici jsou tisíce titulů a jejich počet se neustále zvyšuje.

Prověřte své počítačové a bezdrátové připojení

Víte, co všechno máte na rodinném počítači? Zajistěte, aby byl dobře chráněn před viry a spyware. Zkontrolujte, zda je vaše bezdrátové připojení zajištěno heslem a šifrováním (například WPA). Hovořte se členy rodiny o tom, co dělají na internetu, a rozhodněte, jakou nejvhodnější ochranu použít, aby naplňovala potřeby uživatelů ve vaší domácnosti.

Učitelé

Diskutujte se studenty

Jaký mají přístup k hudbě, filmu a televizi a co o něm vědí? Vědí, jak jsou tvůrci hudební nebo filmové produkce placeni? Jakou úlohu hrají autorská práva v zábavní tvorbě a v dalších tvůrčích oborech? Co si myslí o legálních službách, které jsou k dispozici na internetu? Pomůcky vhodné k probírání problematiky autorského práva najdete na stránkách <http://www.bezpecnyinternet.cz/>, nebo na stoppirastvi.cz. Chcete-li se zaměřit pouze na otázku filmové tvorby, navštivte www.filmeducation.org.

Aktuální téma pro učební plán

Morální aspekty v přístupu k zábavě představují skvělé téma pro diskusi v mnoha oblastech výuky týkající se například občanské výchovy, informatiky a komunikačních technologií, hudební výchovy a filmové problematiky.

Výuka týkající se problematiky hudby, filmu a televize

Jestliže chcete mít jistotu, že programy s hudbou, filmy a televizní produkcí, které používáte při výuce, jsou legální, prověřte si to pomocí webových stránek, jako je www.licensing-

copyright.org. V mnoha případech je možné díky výjimce v zákoně používat hudební nahrávky, filmy a televizní pořady chráněné autorským právem k výuce ve školních zařízeních

Slovníček počítačových pojmů

Blog

Zkratka pro „web log“. Jedná se o deník nebo časopis zveřejněný na internetu. Na blogu bývají často uvedeny odkazy na soubory, které jsou ve skutečnosti nelegálními kopiemi hudebních nahrávek, filmů nebo jiné zábavy.

Úložiště (Cyberlocker)

Služba umožňující ukládání značného množství souborů na internetu. Často se využívá k nelegálnímu sdílení hudby, filmů a televizních pořadů.

Stahování

Kopírování nebo přenášení souborů (hudebních nahrávek, filmů a televizních pořadů) z jednoho počítače nebo internetu na váš počítač.

Sdílení souborů

Umožnění přístupu jiným uživatelům, které ani nemusíte znát, k datům na vašem počítači (včetně hudby, filmů a vlastním souborům) prostřednictvím internetu.

Filtrování

Způsob znemožnění přístupu určitého obsahu, webových stránek nebo funkcí online.

IP adresa

IP je zkratka pro internet protokol. Jedná se o číslo podobné telefonnímu, které označuje váš počítač v době, kdy je připojen k internetu.

ISP

Poskytovatel internetových služeb. Společnost, která vám umožňuje napojit se na internet.

Peer-to-peer (P2P)

Oblíbená forma přímé výměny hudby, filmů nebo televizních pořadů z jednoho nebo více počítačů do jiného, aniž by musely procházet nějakým ústředním bodem.

Ripování

Vytváření digitálních kopií hudebních nahrávek, filmů nebo videí z CD/DVD ve formě souborů s cílem jejich přenosu nebo přehrávání na počítači či přenosných přehrávačích, jako je iPod.

Router

Zařízení používané k připojení počítače k internetu.

Spyware

Škodlivý program instalovaný na počítač bez vědomí jeho majitele. Obvykle se používá k online přenášení informací o uživateli a jeho aktivitách.

SSID

Zkratka pro „service set identifier“ (identifikátor poskytovatele služby). Jedná se o jméno nebo kód označující jednotlivé bezdrátové routery (WiFi sítě).

Streaming

Přenášení hudby, filmů nebo televizního vysílání přes internet v reálném čase, aby se daly přehrávat na počítači nebo přehrávači, aniž by se na tato zařízení ukládaly.

Uploading

Zpřístupnění souborů uložených na vašem počítači nebo zařízení pro jiné počítače přes internet nebo služby umožňující ukládání souborů, jako jsou cyberlockery.

Vir

Škodlivý program, který může „nakazit“ počítač, vytvářet v něm vlastní kopie a poškozovat jeho normální funkce.

WiFi

Způsob bezdrátového přenášení počítačových dat vzduchem pomocí rádiových vln.

WPA

Zkratka pro „WiFi protected access“ (chráněný WiFi přístup). Bezpečnostní nastavení pro počítače a další zařízení s bezdrátovým připojením.

O tomto průvodci a kde hledat další pomoc

Tento průvodce je společným dílem Childnet International (britské charitativní organizace zaměřené na děti) a sdružení reprezentujících tvůrce a výrobce hudebních nahrávek, filmů, televizních pořadů a videí.

Kontaktní organizace:

www.childnet.com

www.ifpi.cz, www.ifpi.org